МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Факультет економіки і підприємництва
Кафедра обліку і оподаткування

Допущено до захисту
«_____» _____ 2023 р.
Зав. кафедри, д.е.н., професор
_____ **Людмила МЕЛЬНИК**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ В ФГ «СОНЯЧНА ДОЛИНА» ШЕПЕТІВСЬКОГО РАЙОНУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виконала – студентка 2 курсу, групи 21м-о
освітньої програми «Облік і оподаткування»
спеціальності 072 Облік і оподаткування
Гончарова Дар'я Ігорівна
Науковий керівник – к.е.н., доцент
Іванова Наталія Анатоліївна

Умань – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ 5

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТА СТАН ОБЛІКОВОЇ РОБОТИ 11

2.1. Основні економічні показники діяльності підприємства 11

2.2. Облікова політика підприємства щодо загальновиробничих витрат 20

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ 30

ВИСНОВКИ 41

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 44

ДОДАТКИ 51

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку економіки України характеризується переходом країни до ринкових відносин у виробничому секторі, що вимагає перегляду та вдосконалення системи бухгалтерського обліку. Одним із основних елементів цієї системи є загальновиробничі витрати, які повинні бути правильно розподілені між різними виробничими об'єктами.

Правильний розподіл загальновиробничих витрат має вирішальне значення для кінцевої вартості продукції або послуг. Точний розподіл витрат та їх віднесення до відповідних категорій відіграє ключову роль. Крім того, існують невирішені аспекти, пов'язані з методами калькулювання собівартості продукції, і багато питань в розподілі загальновиробничих витрат залишаються відкритими та суперечливими. Оскільки ці витрати мають значний вплив на собівартість продукції та рентабельність, точність їх обліку набуває надзвичайно важливого значення.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою роботи є висвітлення теоретичних основ з обліку і контролю загальновиробничих витрат підприємства, а також формування шляхів їх удосконалення.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність постановки і вирішення наступних завдань:

- дослідження теоретичних і методичних основ загальновиробничих витрат підприємства;
- фінансово-економічний аналіз господарства;
- дослідження процесу ведення обліку витрат загальновиробничого характеру в ФГ «Сонячна долина»;
- вивчення взаємодії бухгалтерського обліку та контролю загальновиробничих витрат;
- розробка шляхів удосконалення обліку та контролю загальновиробничих витрат.

Об’єктом дослідження є процес обліку та контролю загальновиробничих витрат ФГ «Сонячна долина» Шепетівського району Хмельницької області.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних питань з обліку та контролю загальновиробничих витрат підприємства.

Методи дослідження. Для оцінки та узагальнення сучасного стану організації та обліку загальновиробничих витрат було використано різні методи дослідження. Зокрема, методи асоціацій та аналогій використовувалися для дослідження методів синтетичного та аналітичного обліку загальновиробничих витрат. Логічний аналіз використовувався також для визначення економічної сутності цих витрат, розробки облікової політики та визначення параметрів їх класифікації. Для всебічного вивчення та аналізу використовувалися деталізація, порівняльний аналіз, а також системний аналіз бізнес-процесів для оптимізації документування загальновиробничих витрат. Для візуалізації результатів дослідження використано схематичний та графічний методи.

Інформаційну базу дослідження склали наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців з проблем організації та методології бухгалтерського обліку і контролю загальновиробничих витрат; законодавчі та нормативні акти щодо регулювання бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні; національні та міжнародні стандарти обліку, матеріали органів державної статистики, періодичні видання, матеріали науково-практичних конференцій, фінансова звітність підприємства.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

Кожне підприємство, яке робить активний внесок в економічний розвиток країни, орієнтоване на генерування фінансових результатів з метою отримання прибутку. Базова класична модель визначення прибутку полягає у вирахуванні визнаних витрат з доходів підприємства. Рівень доходів суб'єкта господарювання в основному залежить від обсягів продажу та реалізації продукції, послуг і робіт, а також від розвитку ринку. Спрямованість витрат, у свою чергу, визначається обраним методом обліку та калькулювання собівартості продукції.

Виробнича собівартість складається з прямих виробничих витрат і загальновиробничих витрат. Прямі виробничі витрати визначаються шляхом розподілу прямих матеріальних виробничих витрат, прямих витрат на оплату праці та інших прямих витрат. Ці витрати формують виробничу собівартість продукції і включаються безпосередньо до собівартості виготовленої продукції. Загальновиробничі витрати також включаються до собівартості продукції, але для цього використовується непрямий метод розподілу.

На думку С. Рилєєва [42], основною складністю в обліку загальновиробничих витрат є прямий і методологічно обґрунтований розподіл цих витрат між різними видами продукції. Також виникають питання щодо складу цих витрат та їх поділу на постійні та змінні.

Важливо зазначити, що НП(С)БО 16 «Витрати» [31] не містить конкретного визначення загальновиробничих витрат, але повно обґрунтовує поділ на постійні та змінні витрати і деталізує загальновиробничі витрати за різними статтями.

Змінні загальновиробничі витрати включають виробничі витрати, які змінюються прямо (або майже прямо) зі зміною обсягу діяльності. До постійних загальновиробничих витрат відносяться витрати на обслуговування виробництва та управління, які залишаються постійними (або майже постійними) при зміні обсягу діяльності [28].

У НП(С)БО 16 «Витрати» [31] існує суперечність щодо розподілу

загальновиробничих витрат на постійні та змінні відповідно до нормальної потужності. Для сільськогосподарських підприємств визначити нормальну потужність складно через вплив зовнішніх факторів, сезонність виробництва, індивідуальні особливості продукції. Під нормальною потужністю розуміється очікуваний середній обсяг діяльності, який може бути досягнутий за стандартних умов роботи протягом декількох років або операційного циклу, з урахуванням запланованого технічного обслуговування виробництва.

При розрахунку нормальної потужності підприємство має враховувати змінні години роботи та тенденції попиту на продукцію. Однак визначення цієї величини для багатьох підприємств є досить складним завданням через різноманітність факторів, що впливають на виробничий процес.

Згідно з НП(С)БО 16 «Витрати» [31], підприємствам надається право самостійно визначати перелік та склад постійних і змінних загальновиробничих витрат.

Постійні загальновиробничі витрати включають витрати на обслуговування та управління виробництвом, які залишаються постійними або майже постійними при зміні обсягу діяльності. Ці витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат із застосуванням нормальної бази розподілу потужності. Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати включаються до собівартості реалізованої продукції в тому періоді, в якому вони були понесені. Важливо, щоб загальна сума розподілених і нерозподілених постійних загальновиробничих витрат не перевищувала їх фактичну суму.

Розподіл загальновиробничих витрат можна зрозуміти, подивившись на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Схема розподілу загальновиробничих витрат

Витрати на обслуговування виробництва та управління, які змінюються залежно від обсягу діяльності, класифікуються як змінні загальновиробничі витрати. Ці витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням певної бази розподілу (наприклад, години праці, заробітна плата, обсяг діяльності, прямі витрати тощо) відповідно до фактичної потужності протягом звітного періоду. Ця інформація має бути документально закріплена, зокрема, в наказі про облікову політику підприємства.

Для покращення інформаційного забезпечення управління критично важливим аспектом є оптимізація організації аналітичного обліку витрат, зокрема, загальновиробничих витрат.

У сучасній практиці обліку, аналізу та управління ключовими завданнями є розробка й реалізація стратегій, спрямованих на досягнення фінансової стійкості та оптимізацію функціонування підприємства. Для досягнення цих цілей важливим є створення системи з яскраво вираженими аналітичними функціями. Використання аналітичної підтримки системи, яка функціонує

безперервно, сприяє підвищенню якості та розширенню сфери практичного використання інформації. Це позитивно впливає на якість підготовки та подання звітності, сприяючи підвищенню ефективності управлінської інформації для зовнішніх користувачів. [11].

А. С. Ільченко [15] визначає низку завдань аналітичного забезпечення управління загальновиробничими витратами, серед яких моніторинг, аналіз і контроль за фактичним рівнем загальновиробничих витрат порівняно з нормативами та запланованими обсягами; калькулювання повної собівартості виготовленої продукції для оцінки готової продукції й визначення її відпускної ціни; виявлення та оцінка впливу обсягу загальновиробничих витрат на фінансові результати діяльності підприємства.

Відповідно до структури основних принципів системного підходу, визначених Г. О. Патриним [35], ключовим елементом у дослідженні підприємства є цілісність системи, її динамічність та наявність параметра управління. Управління загальновиробничими витратами вимагає врахування цілісності у формуванні витрат, що свідчить про існування комплексу економічних ресурсів, які їх визначають. Важливим аспектом стає врахування мінливості витрат в умовах змінних внутрішніх і зовнішніх економічних тенденцій, а також можливість контрольованого впливу на витрати шляхом їх оптимізації.

При застосуванні принципів системного підходу до управління загальновиробничими витратами необхідна їх систематизація для всебічного аналізу. Система управління загальновиробничими витратами повинна базуватися на традиційних та сучасних методах і формах контролю. До таких методів належать центри відповідальності й облік витрат на всіх рівнях, що передбачає контроль за підрозділами та підприємством в цілому для забезпечення прозорості витрат та їх адекватності в контексті отриманого

прибутку. Важливо також розробити ефективну систему документообігу, яка забезпечує об'єктивну та своєчасну інформацію про всі сфери діяльності підприємства [2].

В умовах ринкової економіки контроль та управління фінансовою діяльністю підприємства відіграє ключову роль у його функціонуванні. Максимізація прибутку стає головною метою підприємства, яка визначає успіх його господарської діяльності. Фінансовий стан підприємства визначається наявністю достатньої кількості ресурсів, необхідних для його ефективного функціонування, та їх ефективним використанням на практиці. Від якісного управління фінансовими результатами залежить стабільний темп його діяльності та збереження конкурентоспроможності. Для забезпечення успішної роботи підприємства необхідно ефективно використовувати систему внутрішнього контролю.

Аналіз внутрішнього контролю та його результатів надає керівництву повний звіт про фінансово-економічний стан організації, платоспроможність, перспективи та резерви. Першим кроком керівника є визначення основних напрямів удосконалення внутрішнього контролю, розробка внутрішніх стандартів та вдосконалення нормативно-правової бази. Ефективне досягнення поставлених цілей базується на фундаментальних та методологічних принципах системи внутрішнього контролю. Проведення дослідження обліку та організації системи внутрішнього контролю витрат дозволить керівництву налагодити ефективний контроль, спрямований на вдосконалення управління підприємством та виконання завдань, спрямованих на перспективу. Чіткий порядок здійснення внутрішнього контролю сприятиме прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, а його раціональна організація допоможе досягти поставлених управлінських цілей, сприяючи позитивному результату ведення бізнесу в майбутньому [21].

Підприємства можуть стикатися з різноманітними ризиками, які іноді важко мінімізувати, що може призвести до помилок при перевірці облікових даних або недоліків у фінансовій звітності. Особливо компанії-початківці часто мають недостатнє розуміння організації контролю через брак кваліфікованих

працівників. Погляди науковців на сутність поняття «внутрішній контроль» можуть суттєво відрізнятися, а їхні підходи іноді суперечать один одному.

Важливо використовувати різні види контролю, адже ефективність діяльності будь-якого підприємства визначається контролем за витратами. Систематичне та обґрунтоване проведення кожної операції допоможе компанії вирішити проблеми та вийти з кризи. Реалістична оцінка обліку витрат сприятиме своєчасному виявленню та усуненню факторів, що перешкоджають ефективному виробництву [43].

Так, О.О. Себро [46] зазначає, що управління витратами досягає своїх цілей і завдань через ефективне визначення функцій, при цьому внутрішній контроль є однією з ключових функцій управління витратами. Цей процес можна представити як ланцюг безперервних і взаємопов'язаних дій, що включає синтез інформації, аналіз, планування, регулювання та облік. У цьому контексті управління витратами допомагає оптимізувати використання ресурсів і забезпечує ефективну роботу підприємства.

З метою посилення контролю важливо приділяти увагу економічній ефективності та правильності виконаних операцій підприємства. Контроль – це завжди складний процес, який повинен здійснюватися кваліфікованими фахівцями, які повністю розуміють технології виробництва.

Організація кількісно-сумового обліку цінностей є ключовим елементом для ефективного використання коштів і раціонального здійснення операцій під час надходження та реалізації товарів. Для успішного контролю слід дотримуватися кількох обов'язкових правил і вимог. По-перше, необхідно розробити систему стандартів для різних сфер діяльності, сформулювати цільові показники та систему стандартів. По-друге, необхідно встановити рівень допустимих відхилень. По-третє, визначити початкові етапи внутрішнього контролю [29].

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що на сьогодні рівень обліку загальновиробничих витрат є недостатнім і потребує вдосконалення.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТА СТАН ОБЛІКОВОЇ РОБОТИ

2.1. Основні економічні показники діяльності підприємства

Підприємство фермерське господарство «Сонячна Долина» створене 29.06.2004 та зареєстроване за юридичною адресою с. В'язовець Шепетівський (Білогірський) район, Хмельницька область. Метою створення фермерського господарства визначено отримання прибутку від сільськогосподарської та іншої супутньої діяльності підприємства, керівником та власником є Рожик Микола Феофанович.

Спеціалізація виробництва характеризується зосередженням засобів виробництва і робочої сили сільськогосподарських підприємств на виробництві окремих видів товарної продукції з урахуванням природних і економічних умов господарювання підприємства. Спеціалізація – це об'єктивний і закономірний процес, що розвивається разом із впровадженням у виробництво технологічних досягнень та новинок. Напрям спеціалізації організації встановлюється за структурою товарної продукції підприємства, тобто за питомою вагою, яку займають окремі види продукції у загальній сумі виручки від реалізації продукції сільського господарства.

Для визначення виробничого напряму спеціалізації ФГ «Сонячна Долина» скористаємося даними таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Обсяг і структура товарної продукції в ФГ «Сонячна Долина»

Види продукції	2020 р.	2021 р.	2022 р.	В середньому за 2020-2022 р.р.	
	сума, тис. грн.			тис. грн.	питома вага, %
Зернові і зернобобові	3300,0	4365,0	6505,0	4723,3	58,1
Соняшник	1868,0	1968,0	1867,0	1901,0	23,4
Ріпак озимий	2457,0	142,0	1888,0	1495,7	18,4
Інша продукція рослинництва	20,0	0,0	0,0	6,7	0,1
Продукція рослинництва - всього	7645,0	6475,0	10260,0	8126,7	100,0

Виходячи з розрахунків таблиці 2.1, можна зробити висновок, про те, що ФГ «Сонячна Долина» є спеціалізованим господарством, з зерновим напрямом та розвинутим виробництвом технічних культур.

Земельні ресурси, а саме сільськогосподарські угіддя складають основу сільськогосподарського виробництв та тісно взаємопов'язані. Адже, раціональне розміщення сільського господарства сприяє зростанню суспільного виробництва на основі ефективного використання землі, засобів виробництва і трудових ресурсів. Що в свою чергу сприяє раціональному природокористуванню.

За допомогою рисунку 2.1 зобразимо динаміку сільськогосподарських угідь підприємства.

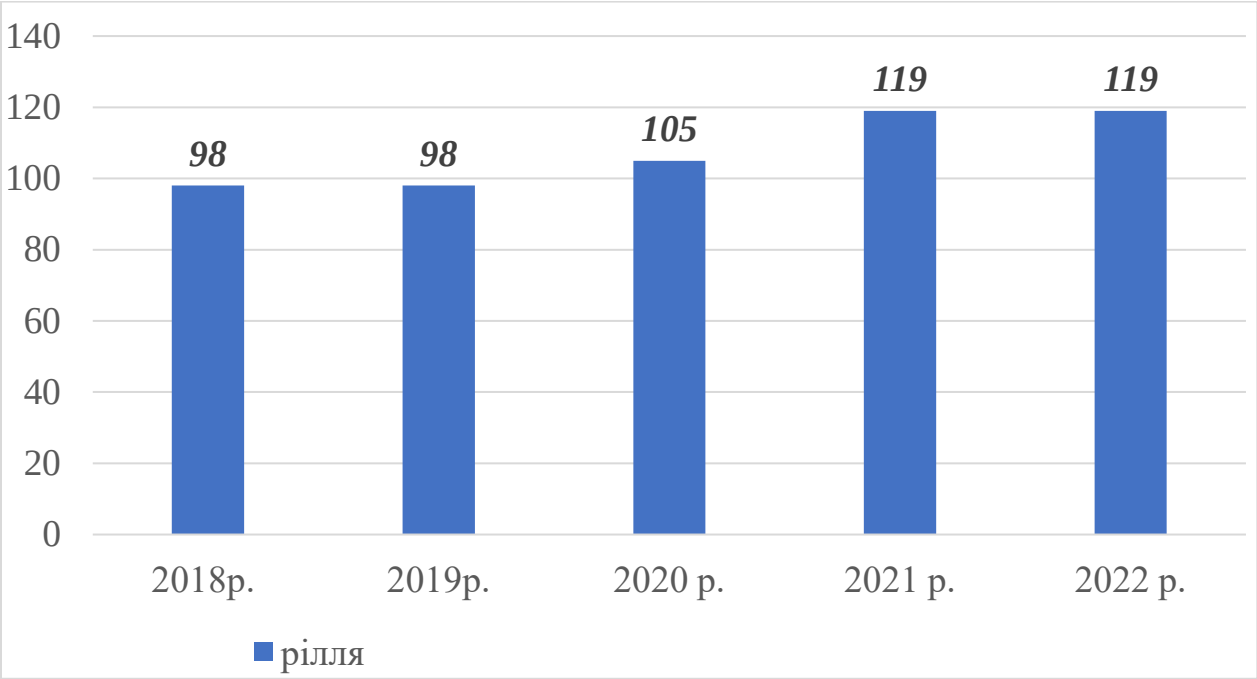

Рис.2.1. Динаміка площі сільськогосподарських угідь ФГ «Сонячна Долина», га

З рисунку видно, що всі сільськогосподарські угіддя фермерського господарства – це рілля, таким чином розораність земель підприємства складає 100%.

За 2018-2022 рр. площа ріллі ФГ «Сонячна Долина» збільшилась на 21 га (21,4%). На 01 січня 2022 року для забезпечення сільськогосподарського виробництва у розпорядженні ФГ «Сонячна Долина « перебувало 119га ріллі.

Трудові ресурси є найвагомішою складовою продуктивних сил, а їх праця – вирішальним фактором виробництва, тому разом із засобами виробництва та сільськогосподарськими угіддями вони – необхідний виробничий фактор.

Раціональне використання трудових ресурсів – основа збільшення виробництва продукції й підвищення матеріального добробуту населення. У таблиці 2.2 подамо інформацію щодо забезпеченості фермерського господарства трудовими ресурсами.

Таблиця 2.2

Склад працівників та продуктивність праці у ФГ «Сонячна Долина»

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022р. до 2018р., %
Середньооблікова кількість працівників, зайнятих в с. - г. виробництві, осіб	8	8	3	3	5	62,5
Валова продукція в постійних цінах 2016 р., тис. грн.	1958,0	1053,0	1051,0	1430,0	1887,0	96,4
Вироблено валової продукції в розрахунку на 1 працівника, тис. грн.	244,8	131,6	350,3	476,7	377,4	154,2

У ФГ «Сонячна Долина» чисельність працівників не є сталою за досліджуваний період, найбільшою вона була у 2018-2019рр., а найменшою – у 2020-2021рр. За п’ять років чисельність працівників фермерського господарства зменшилась на 37,5% або 3 особи, та збільшилась за останній рік на 2 особи (66,7%). І у 2022 році чисельність працівників ФГ «Сонячна Долина» становила 5 осіб.

Зростання продуктивності праці господарства за 2018-2022рр. склало 54,2% або ж 132,6тис.грн. Таким чином, у 2022 році на одного працівника ФГ «Сонячна Долина» вироблено 377,4тис. грн. валової продукції.

Основні засоби беруть участь у процесі виробництва продукції протягом більше одного року (виробничого циклу), а їх вартість переноситься на собівартість виробленої продукції або виконаної роботи, наданої послуги частинами, незважаючи на те, що вони до кінця використання зберігають свою натуральну форму. Забезпеченість підприємства основними засобами та

ефективність їх використання напряму впливають на результати господарської діяльності підприємства. Аналіз ефективності використання основних засобів в сільськогосподарських підприємствах є досить важливим, адже високі показники капіталовіддачі та норми прибутку сприяють зростанню продуктивності праці, збільшенню обсягів виробництва продукції та зниженню її собівартості.

Рівень використання основних засобів у господарствах визначається показником капіталовіддачі (вартість валової продукції на гривню виробничих основних засобів) та оберненим йому показником — капіталомісткості (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Показники забезпеченості та ефективності використання основних засобів у ФГ «Сонячна Долина»

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р., %
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	982,0	1048,0	1679,0	1580,0	1979,0	201,5
Валова продукція в постійних цінах 2016 р., тис. грн.	1958,0	1053,0	1051,0	1430,0	1887,0	96,4
Капіталозабезпеченість, тис. грн.	1002,0	1069,4	1599,0	1327,7	1663,0	166,0
Капіталоозброєність, тис. грн.	122,8	131,0	559,7	526,7	395,8	322,4
Капіталовіддача, грн.	1,99	1,00	0,63	0,91	0,95	47,8
Капіталомісткість, грн.	0,50	1,00	1,60	1,10	1,05	209,1

З даних таблиці 2.3 можна зробити висновок, що середньорічна вартість основних засобів у 2022 році порівняно із 2018 роком збільшилася у 2 рази (997тис.грн) і дорівнювала 1млн 979тис.грн.

Показники ефективності використання основних засобів ФГ «Сонячна Долина» показують, що у 2022 році на 1 гривню основних засобів вироблялося 95копійок валової продукції господарства, що на 1,04грн більше ніж у 2018 році. При цьому для виробництва 1 гривні валової продукції ФГ «Сонячна Долина» витрачає 1,05грн основних засобів, тобто вдвічі більше.

Залежно від мети аналізу результатів роботи підприємства виокремлюють різні показники, що характеризують сторони його діяльності. До прикладу, визначення стратегічних цілей вимагає порівняння результатів діяльності досліджуваного підприємства з підприємствами-конкурентами. Для такого аналізу обирають узагальнюючі показники, що відображають діяльність окремих напрямів або структурних підрозділів. А для визначення тактичних цілей необхідно розглянути контроль діяльності підприємства, тобто для розрахунку беруться показники ефективності роботи окремих підрозділів або виробництва окремого виду продукції.

Підвищення економічної ефективності індукує зростання доходів підприємства, розширення і вдосконалення виробництва, підвищення оплати праці та поліпшення соціальних умов для працівників.

Розглянемо основні економічні показники діяльності фермерського господарства за допомогою таблиці 2.4. Дані таблиці свідчать про прибуткову діяльність фермерського господарства та ефективно побудовану систему управління ним, що підтверджується позитивною динамікою основних економічних показників підприємства.

За 2018-2022рр. чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився майже у 9 разів і у 2022 році дорівнював 10млн 630тис.грн.

Чистий прибуток ФГ «Сонячна Долина» за досліджувані роки збільшився у 7,8 рази, а за останній рік на 43,2%. У 2022 році за результатами своєї діяльності фермерське господарство отримало чистий прибуток у розмірі 5млн 969тис.грн, що є найбільшим показником за аналізований період.

Таблиця 2.4

Основні фінансово-економічні показники діяльності

ФГ «Сонячна Долина»

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р., %
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	1196,0	3045,0	5252,0	6563,0	10630,6	888,8

Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	463,0	1168,0	3696,0	4846,0	7750,0	1673,9
Вартість валової продукції в постійних цінах 2016 р., тис. грн.	1958,0	1053,0	1051,0	1430,0	1887,0	96,4
Чистий прибуток , тис. грн.	766,0	480,0	1120,0	4168,9	5969,2	779,3
Отримано чистого прибутку на,: -1 га с.-г. угідь	7,8	4,9	10,7	35,0	50,2	641,8
-1 працівника	95,8	60,0	373,3	1389,6	1193,8	1246,8
Рівень рентабельності виробництва, %	165,4	41,1	30,3	86,0	77,0	8,4 в.п.

Відносним показником, що характеризує ефективність (прибутковість) діяльності підприємства є рівень рентабельності. Розраховане значення рентабельності товариства вказує на його постійні коливання (рис.2.2).

Адже, у 2018 році рівень рентабельності був найвищим – 165,4%, потім упав до найнижчого показника 2020-го року – 30,3%, збільшився до 86% у 2021 році та за останній рік зменшився до 77%.

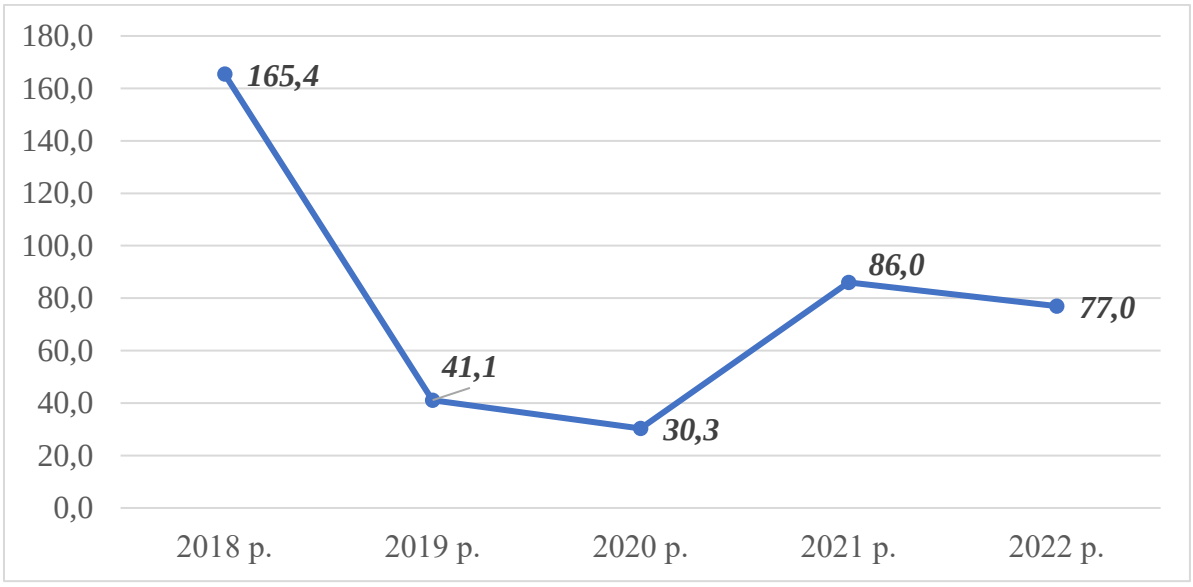

Рис.2.2. Динаміка рівня рентабельності у ФГ «Сонячна Долина», %

Значення рівня рентабельності у 2022 році вказує на те, що на 1 гривню понесених витрат, ФГ «Сонячна Долина» отримало 77 копійок прибутку.

Витрати – зменшення економічної вигоди внаслідок вибуття активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу, за умови, що вони можуть бути вірогідно оцінені. Вони відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань.

Об'єкт витрат – це продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат.

Елемент витрат - сукупність економічно однорідних витрат.

Прямі витрати - витрати, що можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом [31].

Загальновиробничі витрати – це витрати, пов’язані з організацією і обслуговуванням виробничого процесу. До складу загальновиробничих витрат включаються:

1. Витрати на управління виробництвом (оплата праці апарату управління підрозділами, цехами, дільницями тощо; відрахування на соціальні заходи й медичне страхування апарату управління підрозділами, цехами, дільницями; витрати на оплату службових відряджень персоналу підрозділів/цехів/дільниць тощо).

2. Амортизація активів загальновиробничого призначення.

3. Витрати на утримання, експлуатацію та ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів, інших необоротних активів загальновиробничого призначення.

4. Витрати на вдосконалення технології й організації виробництва

5. Витрати на опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення та інше утримання виробничих приміщень.

6. Витрати на обслуговування виробничого процесу (оплата праці загальновиробничого персоналу; відрахування на соціальні заходи, медичне страхування робітників та апарату управління виробництвом; витрати на

здійснення технологічного контролю за виробничими процесами та якістю продукції, робіт, послуг).

7. Витрати на охорону праці, техніку безпеки і охорону навколишнього природного середовища.

8. Інші витрати (внутрішньогосподарське переміщення матеріалів, деталей, напівфабрикатів, інструментів зі складів до підрозділів, цехів і готової продукції на склади; нестачі незавершеного виробництва; нестачі і втрати від псування матеріальних цінностей у цехах; оплата простоїв тощо)[31].

У системі управління витратами найголовнішою складовою є аналіз, основною метою якого є інформаційне забезпечення, всебічна оцінка досягнутих результатів та обґрунтування управлінських рішень щодо подальшої раціоналізації управління витратами.

Аналіз структури та динаміки витрат доцільно здійснювати за двома напрямами: за елементами та статтями витрат. Причому аналіз структури за елементами витрат може здійснюватися як по підприємству в цілому, так і за окремими центрами відповідальності та по окремих видах продукції.

За допомогою даних таблиці 2.5 наведемо динаміку суми загальновиробничих витрат товариства.

Таблиця 2.5

Аналітичні показники динаміки суми загальновиробничих витрат у ФГ «Сонячна Долина»

Роки	Сума, тис.грн.	Абсолютний приріст, тис.грн.		Темп росту, %		Темп приросту, %	
		базовий	ланцюговий	базовий	ланцюговий	базовий	ланцюговий
2018	518,5	0,0	-	100,0	-	0,0	-100,0
2019	972,1	453,6	453,6	187,5	109,5	87,5	9,5
2020	288,0	-230,5	-684,1	55,5	32,4	-44,5	-67,6
2021	887,9	369,4	599,9	171,2	100,0	71,2	0,0
2022	992,5	474,0	104,6	191,4	111,8	91,4	11,8

З даних таблиці можна зробити висновок, що у ФГ «Сонячна Долина» помітна тенденція до зростання суми загальновиробничих витрат. У 2022 році сума загальновиробничих витрат у порівнянні з 2021 роком збільшилась на 104.6

тис.грн або ж на 11.8%. По відношенню до 2018 року у 2022 році сума загальновиробничих витрат збільшилась на 91,4% (474 тис.грн.).

За допомогою рисунка 2.3. покажемо структуру загальновиробничих витрат фермерського господарства.

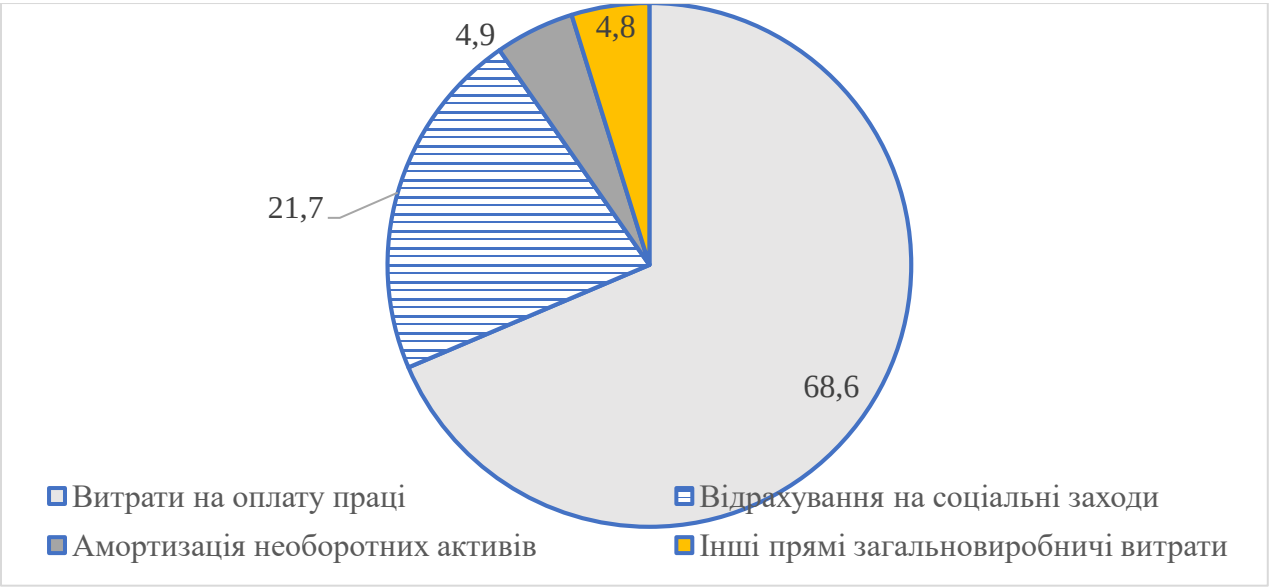

Рис.2.3. Структура загальновиробничих витрат ФГ «Сонячна Долина»,%

Найбільшу частку у загальновиробничих витратах фермерського господарства займають витрати на оплату праці – 68,6% (що у 2022 році становить 93 тис.грн). Відрахування на соціальні заходи становить 21,7 % суми загальновиробничих витрат, амортизація необоротних активів – 4,9% та інші прямі витрати – 4,8%.

Традиційним узагальнюючим синтетичним показником ефективності раціоналізації витрат операційної діяльності є коефіцієнт дієздатності (або рівень витрат на 1 грн доходу) (рис.2.4).

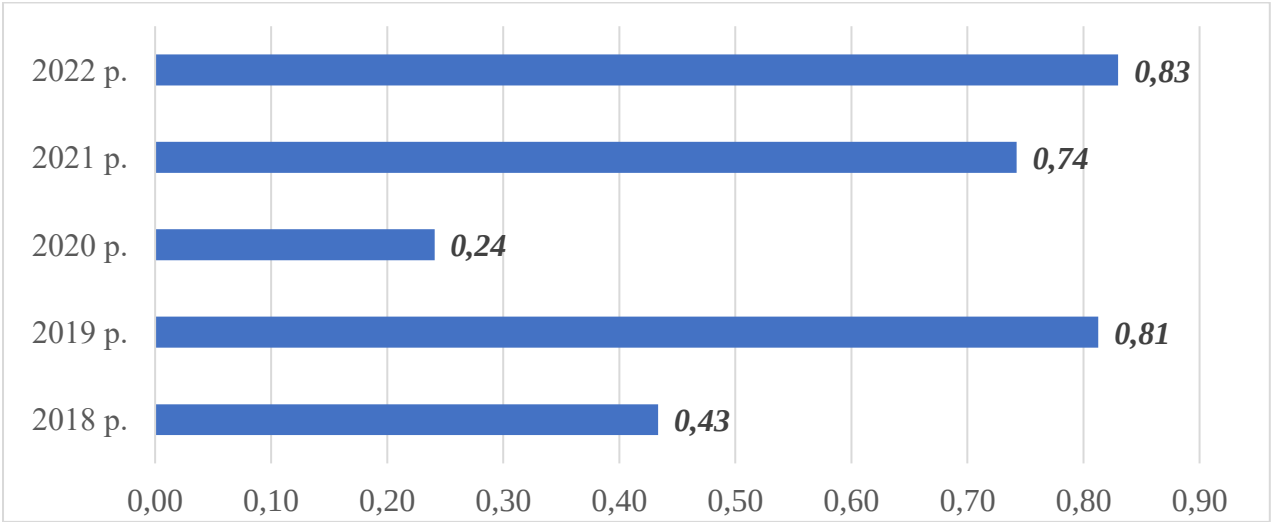

Рис.2.4.Сума загальновиробничих витрат на 1 грн чистого доходу ФГ «Сонячна Долина»

Таким чином, у 2022 році на 1 гривню чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг було здійснено загальновиробничих витрат на 83 копійки (що на 40 копійок або 93% більше ніж у 2018 році).

2.2. Облікова політика підприємства щодо загальновиробничих витрат

Ефективна та раціональна організація бухгалтерського обліку на підприємстві починається з розробки його облікової політики, яка передбачає вибір комплексу методичних прийомів, способів та процедур організації і ведення бухгалтерського обліку підприємством з числа загальноприйнятих в державі.

Облікова політика – важливе питання організації бухгалтерського обліку, правильне вирішення якого сприяє достовірному визначенню фінансового результату, вимагає його правильного оформлення та повного розкриття у фінансовій звітності.

Розробляючи методи і принципи облікової політики, підприємства повинні враховувати вплив облікової політики на суми визнаних витрат та доходів, отримані фінансові результати. Як правило, облікова політика, сформована суб'єктом господарської діяльності, уточнює аспекти визнання витрат та сприяє поданню достовірної фінансової інформації.

Облікова політика представляє собою сукупність способів ведення бухгалтерського обліку, обраних підприємством для використання. Методи обліку різних активів і зобов'язань встановлено положеннями з бухгалтерського обліку, і підприємство повинно самостійно вирішити, які з них воно буде застосовувати. Якщо для будь-яких конкретних ситуацій способи ведення бухгалтерського обліку не встановлені, підприємство може розробити їх самостійно.

Облік малих підприємств повинен базуватись на принципах обачності, повноти висвітлення, автономності, послідовності, безперервності, нарахування та відповідності доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історичної фактичної собівартості, єдиного грошового вимірника, періодичності.

Ведення бухгалтерського обліку у фермерському господарстві «Сонячна Долина» забезпечує один бухгалтер – Цимбал Антоніна Вікторівна. Вона має великий досвід ведення бухгалтерського обліку в сільському господарстві.

Основні положення облікової політики фермерського господарства відображені у Наказі про облікову політику ФГ «Сонячна Долина». Відповідно до Наказу, бухгалтерський облік у ФГ »Сонячна Долина» ведеться за журнально-ордерною формою ведення обліку.

Також Наказом про облікову політику встановлено межу суттєвості для:

- окремих об'єктів обліку, що належать до активів, зобов'язань та власного капіталу підприємства, - 5 % підсумку всіх активів, зобов'язань і власного капіталу відповідно;

- окремих видів доходів і витрат - 2 % чистого прибутку (збитку) підприємства;

- проведення переоцінки або зменшення корисності об'єктів основних засобів - відхилення залишкової вартості від їхньої справедливої вартості у розмірі 10 % такого відхилення;

- визначення подібних активів - різниця між справедливою вартістю об'єктів обміну не повинна перевищувати 10 %;

- статей фінансової звітності - 500 грн.

Згідно Наказу про облікову політику, ФГ «Сонячна Долина» для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності проведення інвентаризації майна і фінансових зобов’язань фермерського господарства обов’язкове, у т.ч. відповідно до законодавства.

Інвентаризація активів і зобов’язань, під час якої перевіряються їх наявність, документальне підтвердження і стан, дається оцінка, визначається ефективність застосування окремих принципів, методів і процедур бухгалтерського обліку і розробляються пропозиції щодо зміни окремих

параметрів облікової політики на наступний звітний період (рік), проводиться перед складанням річної фінансової звітності підприємства, орієнтовно з 01.12 до 25.12 в обов'язковому порядку. Точний час, порядок проведення інвентаризації і відповідальні особи визначаються окремим письмовим розпорядженням (наказом) керівника товариства.

Так як обробку усієї інформації у бухгалтерії Цимбал А.В. здійснює самостійно, то в господарстві не затверджено графік документообороту. При складанні та поданні фінансової звітності фермерське господарство керується нормами НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність», а тому склад річної фінансової звітності ФГ «Сонячна Долина» включає в себе ф.1-м «Баланс» та ф.2-м «Звіт про фінансові результати».

Облік витрат у сільськогосподарському виробництві повинен забезпечувати швидку, достовірну та повну реєстрацію інформації про обсяг і собівартість виробленої продукції (виконаних робіт і наданих послуг), а також про витрати праці, матеріалів і грошові кошти, пов'язані з виробництвом продукції, як на як по підприємству в цілому, так і по окремих його підрозділах.

В господарстві процес обліку включає три етапи: первинний, поточний і підсумковий. Структуру облікового процесу подано на рисунку 2.5.

Рис. 2.5. Об’єкти організації облікового процесу

Загальновиробничі витрати – це витрати, пов'язані з організацією виробництва та управлінням окремими сферами виробництва, а також різні витрати, які не можуть бути безпосередньо віднесені до конкретної культури або продукту. Ці витрати розподіляються на галузь або на певну виробничу одиницю чи підрозділ.

Чіткий розподіл загальногосподарських витрат має важливе значення для аналізу фінансових результатів та прийняття обґрунтованих рішень щодо ціноутворення. Будучи непрямими витратами, вони не пов'язані безпосередньо з виробництвом конкретного продукту або послуги, але відіграють ключову роль у підтримці бізнесу та визначенні прибутковості. Розрахунок накладних витрат не тільки сприяє бюджетуванню, але й визначає оптимальну ціну на продукт або послугу для отримання прибутку. Хоча ці витрати безпосередньо не пов'язані з прибутком, вони є важливим елементом, який забезпечує необхідну підтримку для успішної роботи підприємства.

Облік загальновиробничих витрат в ФГ «Сонячна долина» ведеться на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», де вони розподіляються на такі субрахунки 911 «Загальновиробничі витрати рослинництва», 912 «Загальновиробничі витрати тваринництва», 914 «Загальновиробничі (цехові) витрати всіх видів діяльності».

За дебетом рахунку 91 відображається сума затверджених витрат, за кредитом – сума витрат, віднесених на рахунок 23 «Виробництво».

Аналітичний облік ведеться за місцями виникнення витрат, центрами відповідальності та статтями витрат.

На рисунку 2.6. відображено економічну характеристику рахунку 91 «Загальновиробничі витрати».

Відповідно до НП(С)БО, підприємство самостійно встановлює порядок розподілу загальновиробничих витрат та складає власний перелік постійних або змінних витрат. Контроль за цими витратами є важливим, оскільки їх необмежене витрачання може мати негативний вплив на фінансовий стан підприємства. Адже ці витрати безпосередньо не пов'язані з отриманням

доходу, їх ефективний контроль допомагає уникнути зайвих витрат і забезпечує стабільність бізнесу.

При розрахунку загальновиробничих витрат ФГ «Сонячна долина» визначає обов'язкову базу розподілу. Цей метод дозволяє ефективно управляти витратами і не допускати перевищення виробничої собівартості навіть у випадках простоїв і непередбачених затримок у виробництві.

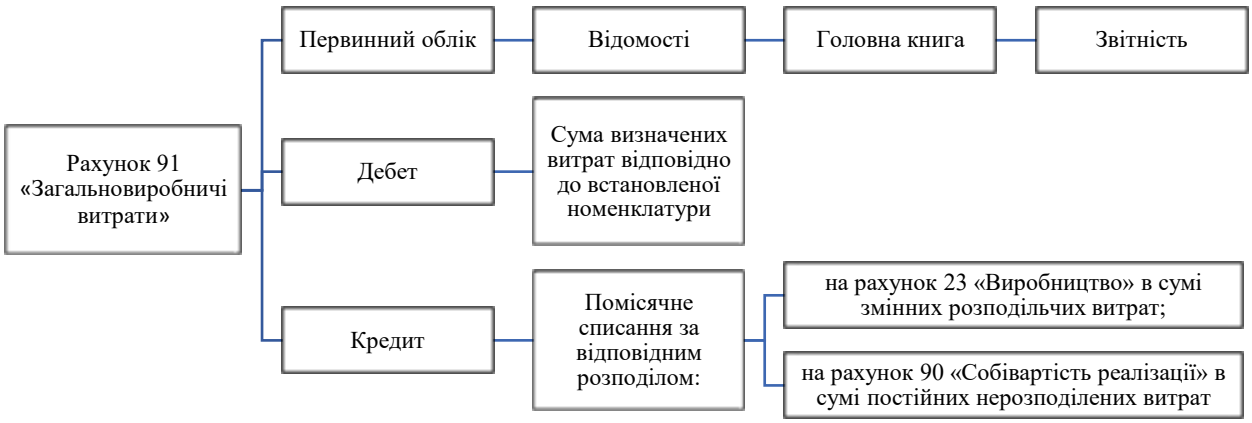

Рис. 2.6. Економічна характеристика рахунку 91 «Загальновиробничі витрати»

Спочатку загальновиробничі витрати накопичуються на рахунку 91 до завершення повного виробничого циклу. Після цього вони розподіляються відповідно до обраної бази розподілу і списуються на виробничу собівартість (рахунок 23) на підставі калькуляції бухгалтерії.

Оскільки рахунок 91 є збірно-розподільчим та транзитним і відіграє роль у зборі загальної суми загальновиробничих витрат, то на дебеті цього рахунку накопичується загальна сума витрат, яка потім списується або розподіляється на об'єкти виробництва з кредиту рахунку. Насправді на рахунку 91 не повинно бути сальдо на кінець періоду або на кінець виробничого циклу, оскільки вся сума витрат повинна бути визнана і використана відповідно до обраного методу

розподілу.

Порядок відображення загальновиробничих витрат в бухгалтерському наведено у додатку А.

Загальновиробничі витрати обліковуються на окремих субрахунках відповідно до наведених нижче статей.

До статті «Матеріальні витрати» відносять витрати, пов'язані з утриманням будівель, споруд, інвентарю, в тому числі польових млинів, легкового автотранспорту; вартість палива, будівельних матеріалів, запасних частин, малоцінних та швидкозношуваних предметів, що використовуються в цехах, бригадах, фермах тощо. Ці витрати відображаються за дебетом рахунку 91 і кредитом рахунків 20 і 22. До цієї статті також відносяться витрати, понесені господарством на відшкодування витрат на утримання спеціалізованих транспортних засобів для господарських потреб; ці витрати дебетують рахунок 91 і кредитують рахунок 20. Транспортні послуги для внутрішньогосподарських робіт, такі як перевезення сільськогосподарської техніки, обладнання, води, палива, матеріалів і працівників до польових відділень, бригад і ферм, також включаються до цієї статті і відображаються за дебетом рахунка 91 і кредитом рахунка 23.

У статті «Витрати на оплату праці» відображається основна та додаткова заробітна плата працівників апарату управління галуззю відповідно до номенклатури посад, основна та додаткова оплата праці таких працівників, як енергетики, зоотехніки-селекціонери, інженери з агролісомеліорації, інженери-гідротехніки, технологи, фельдшери ветеринарної медицини, бригадири, бухгалтери, завідувачі фермами, фельдшери ветеринарної медицини та інші. На суму нарахованої заробітної плати дебетують рахунок 91 і кредитують рахунок 66.

У статті «Відрахування на соціальні заходи» ведеться облік єдиного соціального внеску, соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, нарахованих на нараховану заробітну плату працівників апарату управління філії (цеху), бригади та іншого персоналу. Дебетується рахунок 91 і кредитується рахунок 65 «Розрахунки за страхуванням».

Сума амортизаційних відрахувань на основні засоби, нематеріальні активи та інші необоротні активи загальногосподарського призначення відображається у статті «Амортизація». Дебетується рахунок 91 і кредитується рахунок 13.

Стаття «Інші витрати» включає різні витрати, такі як страхування основних засобів загальновиробничого призначення, винагороди за винаходи та раціоналізаторські пропозиції, внески, послуги сторонніх організацій з пожежної та охоронної охорони, витрати на операційну оренду необоротних активів загальновиробничого призначення та інші витрати, що не увійшли до попередніх статей. До цієї ж статті відносяться витрати, пов'язані із забезпеченням нормальних умов праці та безпеки, такі як утримання дезінфекційних камер, душових, лазень, придбання спецодягу та взуття, засобів захисту, проведення лекцій та інструктажів з правил техніки безпеки. Ці витрати відображаються за дебетом рахунку 91 і кредитом рахунків 20, 22 і 65.

Належний внутрішній контроль допомагає управляти витратами. Він не лише допомагає виявити потенційні можливості для скорочення витрат, але й значно підвищує операційну ефективність. Загальновиробничі витрати становлять значну частину витрат підприємства, тому правильно організований внутрішній контроль відіграє ключову роль.

Основними завданнями внутрішнього контролю загальновиробничих та адміністративних витрат є постійний моніторинг витрат господарства та факторів, що впливають на їх зміну; аналіз відхилень між фактичними та плановими витратами; перевірка обґрунтованості формування витрат; оцінка стану аналітичного та синтетичного обліку; забезпечення правильності розподілу витрат; виявлення внутрішніх резервів скорочення витрат.

Початок дійсного контролю полягає в розробці методологічної моделі (рис. 2.7), яка передбачає чітке визначення об'єктів у процесі формування загальновиробничих витрат. Це важливий етап для систематизації та ефективного моніторингу процесу формування витрат.

Ступінь деталізації та методи дослідження визначаються складністю системи бухгалтерського обліку та способу її ведення, а також здатністю контролера покладатися на внутрішній контроль. Важливими завданнями

контролера є оцінка впливу змін у законодавстві на бухгалтерський облік, аналіз звітності та визначення ефективності внутрішнього контролю.

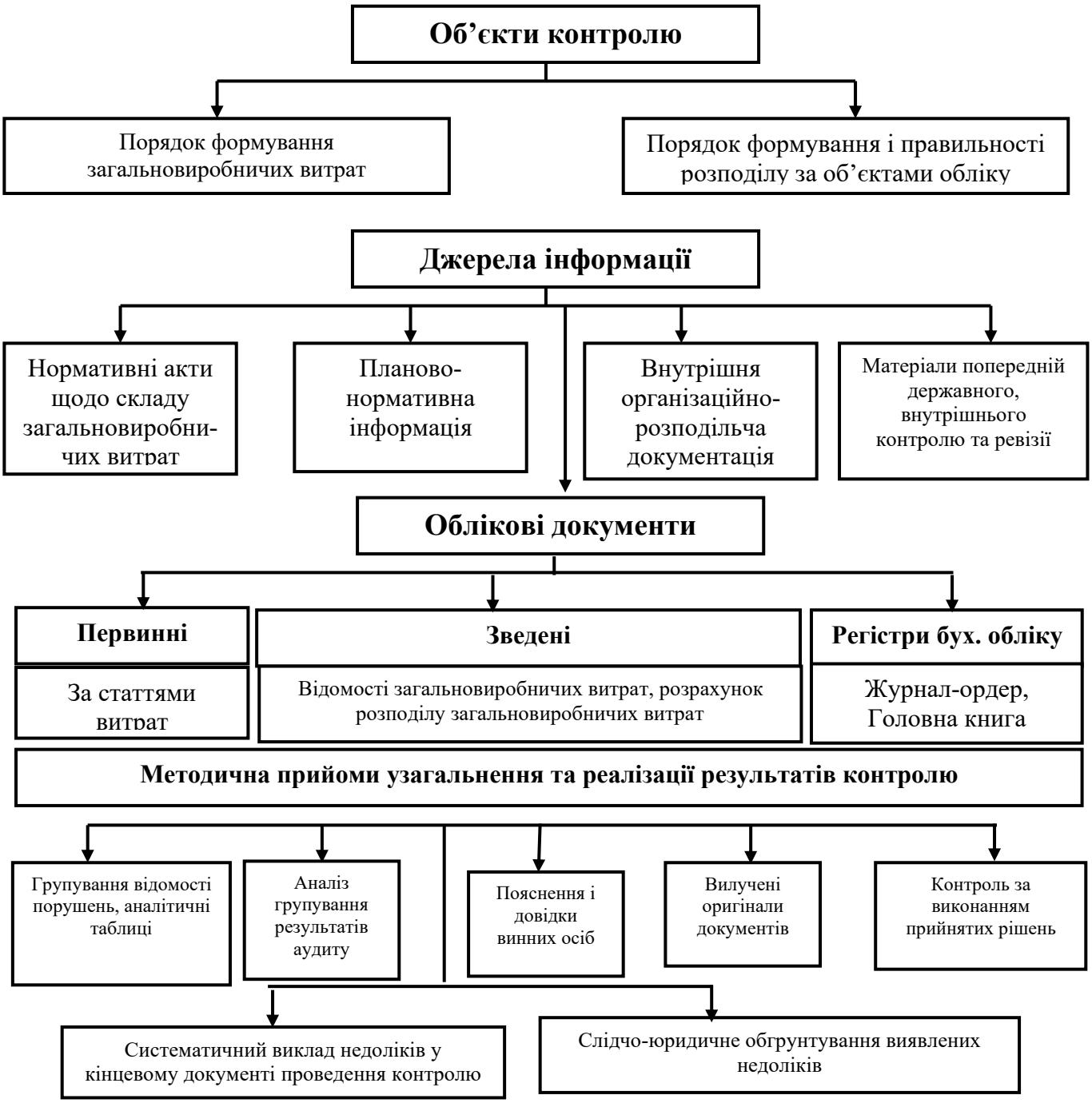

Рис. 2.7. Структура методичної моделі контролю загальновиробничих витрат

Заключний етап контролю передбачає підбиття підсумків та впровадження результатів. На цьому етапі виявлені недоліки групуються, формується інформація про порушення, а аналітичні дані подаються у вигляді таблиць, розрахунків та графіків. Акт узагальнює отримані результати та слугує основним

інструментом оцінки відповідності фінансової звітності вимогам і принципам бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

В цілому облікова політика ФГ «Сонячна Долина» відповідає вимогам законодавства та забезпечує оптимальну організацію облікового процесу у фермерському господарстві.

ВИСНОВКИ

Досліджуване фермерське господарство «Сонячна Долина» знаходиться у с. В'язовець Шепетівського (Білогірського) району, Хмельницької області. Господарство спеціалізується на вирощуванні зернових культур та насінні соняшнику, для чого обробляє 119га ріллі. За 2018-2022 рр. площа ріллі, під яку відведено усі сільськогосподарські угіддя підприємства збільшилась на 21 га (21,4%).

Чисельність працівників за аналізований період не є сталою і за 5 років вона зменшилась на 3 особи (37,5%), У 2022 році чисельність працівників ФГ «Сонячна Долина» становила 5 осіб, які в середньому за рік забезпечували виробництво валової продукції на рівні 377,4тис.грн на одну особу.

Середньорічна вартість основних засобів господарства у 2022 році порівняно із 2018 роком збільшилася у 2 рази або на 997тис.грн і становила 1млн 979тис.грн. А на 1 гривню основних засобів вироблялося 95копійок валової продукції господарства, тобто на 1,04грн більше ніж у 2018 році.

Чистий прибуток ФГ «Сонячна Долина» за 2018-2022рр. збільшився у 7,8 рази, а за останній рік на 43,2%. У 2022 році його сума склала 5млн 969тис.грн. Розраховане значення рівня рентабельності у 2022 році свідчить про те, що на 1 гривню понесених витрат господарство отримало 77 копійок прибутку.

У 2022 році сума загальновиробничих витрат порівняно з 2021 роком збільшилась на 11,8% або на 104.6 тис.грн. У порівнянні з 2018 роком у 2022 році сума загальновиробничих витрат збільшилась на 474тис.грн або на 91,4%.

Структура загальновиробничих витрат ФГ «Сонячна Долина» мала наступний вигляд: витрати на оплату праці – 68,6%; відрахування на соціальні заходи – 21,7 %; амортизація необоротних активів – 4,9% та інші прямі витрати – 4,8%.

На 1 гривню чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг у 2022 році ФГ «Сонячна Долина» було здійснено 83 копійки загальновиробничих витрат.

Облікова політика підприємства висвітлена у Наказі про облікову політику ФГ «Сонячна Долина», відповідно до нього бухгалтерський облік у господарстві ведеться за журнально-ордерною формою.

Ведення бухгалтерського обліку у ФГ «Сонячна Долина» здійснює один бухгалтер – Цимбал Антоніна Вікторівна. У зв'язку з тим, що вона проводить самостійно обробку всієї інформації, на підприємстві не затверджено графік документообороту. ФГ «Сонячна Долина» складає річну фінансову звітність за спрощеними формами: ф.№1-м Баланс та ф.№2-м Звіт про фінансові результати. Перед складанням річної фінансової звітності у господарстві обов'язкове проведення інвентаризації.

На основі проведеного дослідження доцільно виділити декілька ключових висновків щодо вдосконалення обліку та управління загальновиробничими витратами на ФГ «Сонячна долина».

До основних напрямів удосконалення можна віднести розширення класифікації загальновиробничих витрат для більш повного відображення призначення та економічного змісту витрат з урахуванням організаційної структури та специфіки діяльності підприємства. План рахунків, особливо в частині загальновиробничих та адміністративних витрат, буде деталізовано з метою уточнення та деталізації показників у системі бухгалтерського обліку.

Запропоновані заходи дозволять суттєво вдосконалити нормативну базу, що полегшить процес обліку загальновиробничих витрат та сприятиме ефективному управлінню фінансовими ресурсами. Також підтримується думка щодо розподілу загальновиробничих витрат на чотири етапи, що свідчить про доцільність такого підходу.

Важливим етапом оптимізації системи бухгалтерського обліку є внутрішній контроль. Запропоновані тести внутрішнього контролю та тест оцінки спрямовані на виявлення можливих шахрайства та помилок, що дозволяє підвищити достовірність фінансової звітності та ефективність функціонування підприємства.

Що стосується облікового процесу, то рекомендації стосуються використання спеціального документа для оцінки системи бухгалтерського

обліку, спрямованого на підвищення якості та точності обліку загальновиробничих витрат.

Підсумовуючи висновки, можна сказати, що запропоновані заходи не тільки вирішують проблеми обліку загальновиробничих витрат у фермерському господарстві «Сонячна долина», а й сприяють створенню більш ефективної та адаптованої системи обліку, що відповідає сучасним вимогам управління фінансовими ресурсами підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова, Т., Распопова, Ю., Волященко, І. Теоретичні засади організації обліку витрат виробничого підприємства. Економіка та суспільство, (52) (2023). URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-46 (дата звернення: 04.10.2023).

2. Артамонова Н.С., Доба Н.М. Впровадження сучасних методів управління витратами задля забезпечення конкурентних переваг. Економіка: реалії часу. 2013. № 3 (8). С. 16-21.

3. Беренда Н. , Коваль А. Загальновиробничі витрати як складова операційних витрат, сутність та особливості їх розподілу // Ukrainian food journal. 2013. Volume 2, Issue 2. С. 245-252.

4. Бондарчук Н. В., Половко А. В. Удосконалення методики розподілу та обліку загальновиробничих витрат на підприємствах / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та проблеми розвитку статистики, обліку та аудиту в умовах глобалізації та енергозбереження» (6-7 квітня 2016 року). Том 1. Дніпропетровськ. 2016. С. 128-130.

5. Боярова О.А., Стріюк Ю.В. Щодо проблеми обліку загальновиробничих витрат у сільськогосподарських підприємствах // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. 2013. Вип. 10(3). С. 78-83.

6. Бутинець Т. А. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / Т.А. Бутинець, Л. В. Чижевська, С. Л. Береза ; за ред. Ф. Ф. Бутинця. Житомир : ЖІТІ, 2000. 672 с.

7. Головащенко О.М. Інформаційне забезпечення логістичних витрат у системі обліку. URL: http: //www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum /Tiru/2010_30_2/Golovash.pdf. (дата звернення: 04.10.2023).

8. Гончарова Д.І. Внутрішній аудит як інструмент контролю за ефективністю управління в аграрному секторі // Облік, оподаткування, контроль та аналіз: виклики та загрози в умовах воєнного стану. Збірник тез доповідей VII Всеукраїнської студентської науково практичної онлайн-конференції (м. Київ, 23 березня 2023 р.) / За заг. ред. Гуцаленко Л.В. Київ: НУБіП України, 2023., 332 с. С. 293-294.

9. Грабчук І. Л., Ляхович Г. І., Вакун О. В. Формування облікової політики підприємства в умовах цифровізації. Ефективна економіка. 2021. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9154 (дата звернення: 04.10.2023).

10. Гринь А.В. Бояринова К.О. Особливості управління загальногосподарськими витратами підприємств на засадах системного підходу//«Актуальні проблеми економіки та управління», 2019 рік, № 13, URI: file:///C:/Users/TEST/Downloads/154137-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-334237-1-10-20190111%20(2).pdf (дата звернення 25.09.2023)

11. Гуменюк О.О. Аналіз як важливий елемент системи управління підприємством. Інноваційна економіка. № 5-6[69]. 2017. С.185-189.

12. Довжик О. Вплив внутрішнього контролю на якість облікової інформації. Економічні горизонти, (1(23)), 2023. С.35–42.

13. Зянько В.В., Тесьолкіна А.О. Роль внутрішнього контролю в процесі управління підприємством // Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2016. № 1. С. 39–43.

14. Здирко, Н., Іщенко, Я. Організаційні основи побудови системи обліку витрат виробництва фермерських господарств. Економіка та суспільство, (50). 2023. URI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-86 (дата звернення 25.09.2023).

15. Ільченко А. С. Аналітичне забезпечення управління витратами загальновиробничого характеру. Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції, 3-4 листопада 2022 р. Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, 2022. С. 346-348.

16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України № 291 База даних Законодавство України / ВР України. URI: http://zakon2.rada.gov.ua (дата звернення 25.09.2023).

17. Кадацька А.М. Облік витрат: теоретичний та практичний аспект // Електронний фаховий науково-практичний журнал з економічних наук «Інфраструктура ринку». 2017. № 4. С. 138–141.

18. Катречко М. О., Черевань К. Ю. Багатокритеріальна класифікація витрат за принципом «різні витрати для різних цілей» URI: http://www.khibs.edu.ua/2(7)2009/R2/7.pdf (дата звернення 25.09.2023).

19. Ковальова О.В. Роль і місце контролінгу в оптимізації рівня загальновиробничих витрат// Організаційно-економічні та соціальні складові розвитку підприємництва: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 165-річчю заснування університету та 70-річчю створення економічного факультету, Львів: Львівський національний університет природокористування, 2022. С. 288-291.

20. Кучеренко Т.Є., Матрос О.М., Підлубна О.Д. Накладні і непрямі витрати підприємства як інструмент управлінського обліку // Глобальні та національні проблеми економіки: Електронне наукове фахове видання. 2018. Випуск 22. URL: http://global-national.in.ua (дата звернення 21.09.2023)

21. Латишева О.В. Витрати підприємств: суть, сучасні підходи до їх оцінки та управління. Вісник економічної науки України. 2018. № 2 (35). С. 113-120.

22. Макаренко А. П., Пасічник С. О. Удосконалення обліку загальновиробничих витрат на КП «Декоративні культури». Агросвіт. 2019. № 3. С. 11–18.

23. Матрос О.М. Управлінський облік накладних витрат підприємства // Materiály XIV Mezinárodní vědecko - praktická konference «Aktuální vymoženosti vědy-2018», Volume 5: Praha. Publishing House «Education and Science». 22 - 30 června 2018 r. p. 64-66.

24. Мервенецька В. Особливості обліку та розподілу загальновиробничих витрат у сільськогосподарських підприємствах // Бухгалтерський облік і аудит. 2015. № 2-3. С. 35-40.

25. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: Наказ

Міністерства аграрної політики України № 132 від 18.05.01 URI: http://search.ligazakon.ua (дата звернення 21.09.2023).

26. Миронова Ю.Ю. , Білаєнко А.О., Норка Я.О. Проблеми обліку і розподілу загальновиробничих витрат рослинництва // Причорноморські економічні студії. 2018. № 25. С.192-196.

27. Мілька А. І., Гончаренко Д. В. Внутрішньогосподарський контроль: організаційні аспекти // Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: сучасні виклики: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 10–11 травня 2023 року). Полтава : ПУЕТ, 2023. С.149-151.

28. Міщенко Д. А., Хмелюк А. В. Організація обліку загальновиробничих витрат на металургійному підприємстві // Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: сучасні виклики : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 10–11 травня 2023 року). – Полтава : ПУЕТ, 2023. С.81-84.

29. Нападовська Л. В. Базові принципи управлінського обліку // Актуальні проблеми економіки. 2013. № 1. С. 173-181.

30. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 База даних Законодавство України / ВР України. URI: http://zakon3.rada.gov.ua (дата звернення 21.09.2023)

31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. Дата оновлення 09.08.2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 31.10. 2023)

32. Облік, аналіз, аудит : навч. посіб. / [Сєрікова Т. М., Понікаров В. Д., Кожанова Є. П., Оленко І. П.]. Х.: ВД «ІНЖЕК» 2003. 380 с.

33. Онищенко В., Марінова В. Внутрішній контроль як фактор ефективності інформаційної системи бухгалтерського обліку. Економіка та суспільство, (40). 2022. URI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-60 (дата звернення 25.09.2023)

34. Осадча Г.Г. Шинкаренко Д.В. Особливості обліку та розподілу загальновиробничих витрат. URI: http://economyandsociety.in.ua (дата звернення 21.09.2023)

35. Патрин Г.О. Формування стратегічної моделі управління витратами підприємства. Фінанси України. 2014. № 11. С. 124-135.

36. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 09.12.11р. № 291 База даних Законодавство України / ВР України. URI: http://zakon4.rada.gov.ua (дата звернення 25.09.2023).

37. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) База даних Законодавство України / ВР України. URI: http://zakon3.rada.gov.ua (дата звернення 24.10.2023).

38. Подмешальська Ю. , Дунда А. Актуальні аспекти обліку загально-виробничих витрат // Схід. 2014. № 2 (128). С. 35-40.

39. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07. 1999 р. № 996–XIV База даних Законодавство України / ВР України. URI: http.www.rada.gov.ua (дата звернення 24.10.2023).

40. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26 січ. 1993 р. № 2939-XII. - Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua. (дата звернення 24.10.2023).

41. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII База даних Законодавство України / ВР України. URI: http://zakon2.rada.gov.ua (дата звернення 24.10.2023).

42. Рилєєв С. В. Окремі аспекти розподілу загальновиробничих витрат у вітчизняній практиці // Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки: матеріали 7 Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. молодих учених та студентів (м. Умань, 19-20 листоп. 2020 р.) : [зб. наук. тез] / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Навч.-наук. ін-т економіки та бізнес-освіти; Умань, 2020. С. 157-161

43. Пристемський О.С. Вдосконалення функціонування системи бухгалтерського обліку // ІІІ Міжнародна науково-практична Інтернет-

конференція «Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку» 10 червня 2022 р. Київ. С. 280-283.

44. Рибалко О., Агаева С. Шляхи удосконалення обліку витрат на промислових підприємствах / Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал 2019. №11. URL: https://nauka-online.com/publications /economy/2019/11/shlyahi-udoskonalennya-obliku-vitrat-na-promislovih-pidpriyemstvah/ (дата звернення: 31.10. 2023).

45. Сарапіна О. А., Пінчук Т. А., Шрам Т. В. Облік загальновиробничих витрат в управлінні сільськогосподарським підприємством. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2020. № 3. С. 165–171.

46. Себро О.О. Організаційно-методичні аспекти внутрішнього контролю витрат підприємства//Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1. м. Полтава, 30 – 31 березня 2023 р. Полтава, 2023, С. 297-300.

47. Скорнякова Ю. Б. Загальновиробничі витрати: вибір та обґрунтування бази розподілу // Економіка та держава. 2018. № 7. С. 39-43.

48. Скорнякова Ю., Лукіна Д. Окремі питання вдосконалення обліку витрат виробництва та формування собівартості продукції. Економіка та суспільство, (44). (2022). URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-50 (дата звернення: 31.10. 2023).

49. Сльозко Т.М., Мошковецька Р.В. Побудова моделі шляхів удосконалення організації та методики обліку витрат // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2018. № 4 (44), Т. 2. С. 55-59.

50. Струк, Н. С. Потреба в удосконаленні нормативно-правового регулювання розподілу загальновиробничих витрат на підприємстві – прерогатива сьогодення // Трансформація бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в умовах соціально-економічних викликів: матеріали Міжнар. круглого столу [Тернопіль, 28 трав. 2021 р.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. Т. 1. С. 151-152.

51. Тетієвська В. Актуальні шляхи удосконалення обліку витрат на підприємстві. Е-кономіка, 2022. (1(5)) URI: http://e-conomics.hpi.kh.ua/index.php/journal/article/view/84 (дата звернення 25.09.2023)

52. Фаріон В. Я. Удосконалення обліку і розподілу загально виробничих витрат на підприємствах спиртової промисловості // Торгівля і ринок України. 2009. Вип. 28, т. ІІІ. С. 307-315.

53. Фатюха Н.Г. , Карлюга О.Є. Дослідження внутрішнього аудиту витрат підприємства // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2013. № 4. С. 1–3.

54. Шкромида В.В., Шкромида Н.Я., Стецевич О.І., Підходи до розуміння витрат підприємства //Проблеми та перспективи розвитку економіки: світові та національні аспекти: Збірник матеріалів Міжнародної наукової-практичної конференції, 18 листопада 2022 року. Одеса, ОДАУ. 2022. С.405-407.

55. Яковенко С.С. Облік загальновиробничих витрат на сільськогосподарських підприємствах // Облік і фінанси. 2017. № 4-2. С. 148-151.